

«ЩО НАМ СЛІД ЗМІНИТИ?»

Широкомасштабне вторгнення росії в Україну призвело до численних людських жертв і величезних руйнувань. За оцінкою уряду, втрати для української економіки через військову агресію перевищили \$500 млрд^[1] на середину березня. Україну покинуло понад 3,5 млн біженців^[2]. Це означає різке зменшення доступних людських, матеріальних, фінансових ресурсів, що знадобляться для відновлення України після нашої перемоги. Своєю чергою, дефіцит ресурсів є підставою провести ревізію звичних академічних практик: прибрати зайве, те, що заважає і має негативне співвідношення користі до витрат та зусиль; додати те, що давно на часі, але до чого не доходили руки. Пропонуємо для обговорення декілька таких речей.

ПРАКТИКИ ПІДТРИМКИ УНІВЕРСИТЕТАМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Сфера академічної доброчесності дуже широка: один лише наш бюлетень вже розмінює третій десяток випусків 😊. Та варто позначити широкі, нагальні теми, яким, на наш погляд, слід приділити більше уваги найближчим часом.

- Університетам слід припинити некоректне застосування критерію допустимих відсотків текстових збігів у документах, що регламентують перевірку академічних текстів на ознаки плагіату. Академічний плагіат — це не відсоток збігів, а (спрощено) відсутність посилання на джерело тексту чи ідеї і позначок цитати там, де їх необхідно наводити згідно із сьогоденнішими академічними правилами.
- Не повинно бути письмових робіт студентів (есе, курсових, тощо), що не проходять перевірку на відсутність порушень доброчесності. Контроль має бути наскрізним. Для цього слід запроваджувати подачу письмових робіт через електронну систему, з якою інтегровано «антиплагіатні» програмні інструменти виявлення некоректних текстових запозичень. Це не вирішує проблему недоброчесної підготовки студентських робіт в усіх її проявах, однак значно зменшить її масштаби.
- Перевірка робіт студентів на текстові збіги не може здійснюватися без доступу викладача до спеціалізованих програм чи з використанням «безкоштовних» онлайн-сервісів держави-агресора. «Гуглити» фрагменти тексту для їхньої перевірки — можливо, проте це є неефективним витрачанням дефіцитного ресурсу «час».

- Фактором визначення оцінки студента не можуть бути прохання будь-яких осіб.
- Комерційна діяльність зі створення академічних текстів на замовлення має вважатися правопорушенням, а рекламу таких послуг слід заборонити, як це зроблено у низці країн (Австралія, Нова Зеландія, окремі штати США — див. бюлетень № 14).

Оновлення управлінських практик

Має бути максимально обмежена практика масового прийому на навчання до університетів вступників із рівнем підготовки і мотивацією, недостатніми для успішного здобуття вищої освіти. Для таких осіб мають стати привабливими траєкторії здобуття фахової передвищої та сучасної, якісної професійно-технічної освіти.

Підготовка викладачами і затвердження кафедрними іншими супровідними до навчальних дисциплін документів, окрім анотації і короткого силабусу — зайва робота і марнування паперу.

Не варто створювати та/або переводити в електронний вигляд купу документів, не потрібних ні для чого, окрім надсилання членам експертної групи під час акредитації освітньої програми.

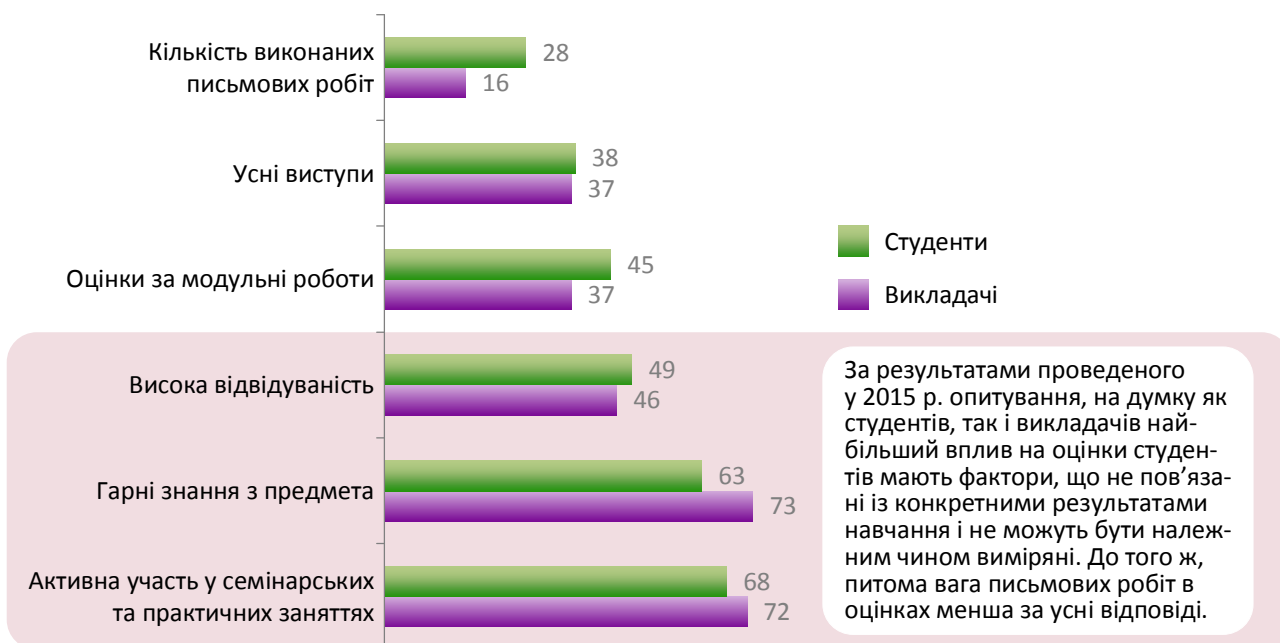
У рейтингуванні викладачів та оцінці результатів їхньої професійної діяльності не слід застосовувати критерії, що не відображають реальних потреб закладу освіти як роботодавця.

Зі стандартів вищої освіти, освітніх програм, інших документів слід прибрати розмежування між компетентностями і (програмними) результатами навчання, а також матричну таблицю відповідності між ними: перше й друге — це одне й те саме, і не слід множити сутності понад необхідне (*бритва Оккама*).

Варто уникати участі у малокорисних заходах з підвищення кваліфікації викладачів, зокрема тих, що обмежуються оформленням сертифіката учасника. Фейкові міжнародні стажування, не пов'язані із особистим відвідуванням іншої країни, мають піти шляхом руського корабля.



Ілюстрація з конкурсу Укрпошти на найкращий ескіз поштової марки <https://cutt.ly/FSPхурк>



ЕФЕКТИВНІШИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Сьогодні більше немає місця для класичної заочної форми здобуття освіти, яка не передбачає застосування дистанційних технологій і консультацій з викладачем у міжсесійний період.

Завдання написати (фактично у спосіб *Ctrl+C*, *Ctrl-V*) реферат втратило будь-яку актуальність ще 20 років тому. Зобов'язувати до написання курсової від руки — не менший анахронізм.

Коли студент має підготувати курсову на 25 сторінок, це має означати, що на це завдання у навчальному плані студента виділено 75 годин.

Замість 100 сторінок кваліфікаційна дипломна робота має мати 30-40 сторінок ретельного аналізу обраної проблеми. Цього достатньо у 98% випадків.

Викладачам не варто оцінювати результати навчання студентів навмання, без використання чітких і прозорих критеріїв. «Активність під час семінару», «відвідуваність» і «зачитування відповіді на теоретичне питання з екрана смартфона чи ноутбука» не демонструють жодних результатів навчання, отже, не мають оцінюватися.

Варто переосмислити співвідношення між усними і письмовими завданнями для студентів на користь останніх.

Для прив'язки конкретних завдань до визначених результатів навчання можна застосовувати методіку зворотного дизайну курсу, див. *Бюлетень № 8 і № 10*.

Викладання російською мовою (зокрема іноземним студентам) в Україні має стати неприйнятним.

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Слід відмовитися від використання навчальних видань, наукових матеріалів, інших джерел інформації, що походять з держави-агресора.

Безглуздо публікувати тексти, що мають формальні ознаки наукової статті, однак не є результатом проведеного дослідження.

У багатьох випадках неможливо належним чином викласти результати дослідження у маленькій статті обсягом не більше 12 сторінок чи «стандартних» 0,5 друк. арк.

Від «скопусних» публікацій у низькоякісних іноземних хижацьких журналах немає жодної користі. «Ділити» плату за публікацію таких матеріалів на чотири-п'ять «співавторів» — недоброчесно.

Українських наукових журналів має бути кратно менше, та вони мають стати кратно якіснішими. ■

Джерела, що допомогли підготувати цей випуск бюлетеня:

1. Втрати України з початку війни перевищили пів трильйона доларів – Шмигаль. *Економічна правда*, 16.03.2022 р. URL: <https://cutt.ly/TSoxcccS>
2. Ukraine Refugee Situation. URL: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>
3. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. *Східноукраїнський фонд соціальних досліджень*, 2016. URL: <https://cutt.ly/FSOYwXY>

Бюлетень підготував Євген Ніколаєв. Усі випуски читайте на ресурсі WWW.SKERTIC.IN.UA



Ця публікація поширюється на умовах ліцензії CREATIVE COMMONS: Із Зазначенням Авторства — Некомерційна — Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна (CC BY-NC-SA 4.0)